MİMARLIK 420

DOSYA:
TÜRKİYE'NİN
DEĞİŞEN
DEMİRYOLU
MİMARLIĞI

GÜNDEM:
ÇEVRE
POLİTİKALARI
İFLAS
EDERKEN
YEŞİL
POLİTİKALAR

İKİZDERE
DİRENİŞİ

MİMARLIĞI
YAZINA
DÖKMEK:
DOĞAN
KUBAN

TÜRKİYE
MİMARLIĞININ
"SESSİZ VE
ÜRETKEN"
AKTÖRÜ:
NİŞAN
YAUBYAN

MİMARLIK
PRATİĞİNDEN
KADINLAR

YARIŞMA:
GAZİANTEP'İN
KURTULUŞUNUN
100. YIL ANITI VE
ÇEVRE
DÜZENLEMESİ

LAPSEKİ
HÜKÜMET
KONAĞI



ISSN 1300-4212
04
9 771300 421208

MİMARLIK
TEMMUZ-AĞUSTOS 2021 / 420

Mimarlık dergisi web sitesi:
www.mimarlikdergisi.com

Mimarlık dergisi Facebook sayfası:
www.facebook.com/mimarlikdergisi

TEMMUZ-AĞUSTOS 2021 ISSN 1300-4212 YIL: 58 SAYI: 420
Kapak: İstanbul-Bağdat demiryolu hattını tamamlamak üzere 1907-1912 yılları arası Adana'da inşa edilen Varda Köprüsü (Fotoğraf: Ömer Erkamoğlu)

MİMARLAR ODASI TARAFINDAN İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR
Ulusal Süreli Yayın

YAYINLAYAN **Mimarlar Odası adına Yayın Komitesi**

YAYIN KOMİTESİ **T. Elvan Altan, Ayşen Ciravoğlu, Deniz Dokgöz, Zeynep Eres, Melis Özge Gayretli, Deniz Güner, Şebnem Önal Hoşkara, Deniz İncedayı, Aslı Tuncer Madge, Nurbin Paker Kahvecioğlu, Güven Arif Sargın**

MİMARLAR ODASI ADINA SAHİBİ **Deniz İncedayı**
(SORUMLU) YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ **Aslı Tuncer Madge**
EDİTÖR **Melis Özge Gayretli**
KONSEPT TASARIM **Raul Mansur** GRAFİK UYGULAMA **Tuğçe İşcan Ulusoy**

YAYIN YERİ
Adres Mimarlar Odası Genel Merkezi, Konur Sokak 4/2, Yenişehir 06420 ANKARA
Tel 0.312.417 37 27 **Faks** 0.312.418 03 61 **E-posta** yayin@mo.org.tr
www.mimarlikdergisi.com

DERGİ İNTERNET SAYFASI
Tasarım **H. Nilgün Kara Babacan** Programlama **Behiye Ermete**

ABONE VE REKLAM İLETİŞİM
Binat İletişim & Danışmanlık
Adres Barbaros Bulvarı, Dörtyüzlü Çeşme Sok. No: 2
Güneş Apt. K:6 D:7 34353 Beşiktaş / İstanbul
Tel 0.212.259 90 79 **Fax** 0.212.259 16 46
E-posta info@binatdanismanlik.com
Reklam Yöneticisi **Ayşegül Tuğtepe**

BASKI
12. Matbaa
İbrahim Karaoğlanoğlu Cad. No:35 Kat:1 Kağıthane / İstanbul
Tel 0.212.281 25 80 **Sertifika No.** 46618

BASKI TARİHİ: 5 Temmuz 2021

MİMARLAR ODASI ÜYELERİNE ÜCRETSİZ DAĞITILIR.
Fiyatı 10 TL **Abonelik** 55 TL **Öğrenci Aboneliği** 45 TL **Yurtdışı** 80$

TARANDIĞI VERİTABANLARI
Avery Index
Arthistoricum.net (Virtuelle Fachbibliothek Kunstgeschichte)
DAAI - Design and Applied Arts Index
EBSCO-Host
Ulrichs Periodical Directory

MİMARLIK YAYIN İLKELERİ
MİMARLIK dergisi Yayın Komitesi, oluşturduğu yayın ilkeleri çerçevesinde, dergiye gönderilecek yazılar konusunda aşağıdaki genel seçim ölçütlerini belirlemiştir:
· Ele alınan konularda, getirilen bakış açısında, değerlendirmelerde, kullanılan dilde, görsel ve yazılı belgelerde özgünlük bulunması;
· Aktarılan konularda ve görüşlerde çeşitlilik olması ve aranması,
Yazıların içerik açısından entelektüel katkıda bulunması;
· Farklı bakış açılarıyla ve diğer disiplinlerden alınacak katkılarla dergi içeriğinde zenginliğin ve çok yönlülüğünün sağlanması;
· Yurtiçi ve yurtdışında meslek alanındaki güncel konuların ve gündemin izlenmesi.
Dergide genel değerlendirme ölçütleri böylece ifadesini bulan makale ve inceleme-araştırma yazılarının yanısıra, yapı ve proje değerlendirmeleri ile mimarlık eleştirisi yazıları ve Cumhuriyet dönemi mimarlığına, 'toplum ve mimarlık' ilişkisini ortaya koyan konulara, 'çevre duyarlılığı ve mimarlık ilişkisi ve tartışmalarına' yönelik yazılara süreklilikle ve ağırlıkla yer verilmesi görüşü Yayın Komitesi tarafından benimsenmiştir. Dergi, mimar, öğrenci, akademisyen gibi mimarlığın mesleki uygulama, eğitim ve akademik araştırma alanlarından geniş ve zengin bir okuyucu profiline sahiptir. Hedef okuyucu kitlesinin bu homojen olmayan yapısı, konu seçiminden yazım diline kadar, yayınların değerlendirilmesinde dikkate alınan önemli ölçütlerden biridir.

MİMARLIK Dergisi Yayın Koşulları
MİMARLIK dergisinde yayımlanmak üzere yazı gönderenlerin, şu konulara dikkat etmelerini rica ederiz:
· Yazılar Word belgesi olarak dijital formatta kabul edilir: CD/DVD içerisinde ya da e-posta adresi yoluyla: yayin@mo.org.tr · Yazılar en fazla 2.400 kelime (başlık, yazar ismi, özet, notlar, kaynaklar, resimaltı yazıları hariç) olmalıdır. Yazıların içeriklerine ilişkin 150 kelimelik özet yazıyla birlikte gönderilmelidir. · Görseller tercihen dijital olarak ve şu formatta yazıyla birlikte iletilmelidir: tiff/jpeg/eps formatlarından birinde, uzun kenarı 15 cm, min. 300 dpi çözünürlükte. · Görseller için telif hakkı konusu yazar tarafından halledilmiş olmalıdır. Görselin alındığı kaynak (fotoğrafçı adı, arşiv bilgisi, kitap künyesi vb.) belirtilmelidir. · Kaynak gösteriminde şu yöntem kullanılır: Tekeli, İlhan, 2012, "Seyfi Arkan'ın Yaşamı ve Mimarlığının Toplumsal Bağlamı", **Modernist Açılımda Bir Öncü: Seyfi Arkan**, (ed.) Ali Cengizkan, A. Derin İnan, N. Müge Cengizkan, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, ss.15-26. · Metin içi referans gösteriminde otomatik dipnot / sonnot kullanılır. Bir kaynak ikinci kez kullanıldığında şu format uygulanır: Tekeli, 2012, ss.15-26. · Yayın kararını Yayın Komitesi alır. Sonuç, yazara en geç 4 ay içerisinde iletilir. · Yayın Komitesi yazı hakkındaki görüşlerini yazara iletinceye kadar, yazar aynı yazıyı başka bir yayın grubuna göndermemeyi kabul eder. · Yazı gönderen kişiler, yazılarının, aynı zamanda derginin web sitesinde, görselleriyle birlikte yayımlanmasını kabul etmiş sayılır. · Yazıdaki görüşler yazara aittir, Yayın Komitesi'ni bağlamaz.

dünyada mimarlık müzeleri

Mimarlık dergisinin 50. yılını kutladığımız 2013'ün ilk sayısıyla birlikte derginin "ayraç" bölümünde yeni bir koleksiyon oluşturmaya başladık. Ayraçları biriktirerek dünyada bulunan mimarlık müzelerinin bilgisini toplayabilir ve ziyaret edilecek yerler listenize ekleyebilirsiniz. Mimarlık müzeleri "ayraç" koleksiyonuna katkı vermek isterseniz bize
yayin@mo.org.tr
adresinden ulaşabilirsiniz.

2 **İNGİLİZCE ÖZET / ENGLISH SUMMARY**
4 **MİMARLIK DÜNYASINDAN**

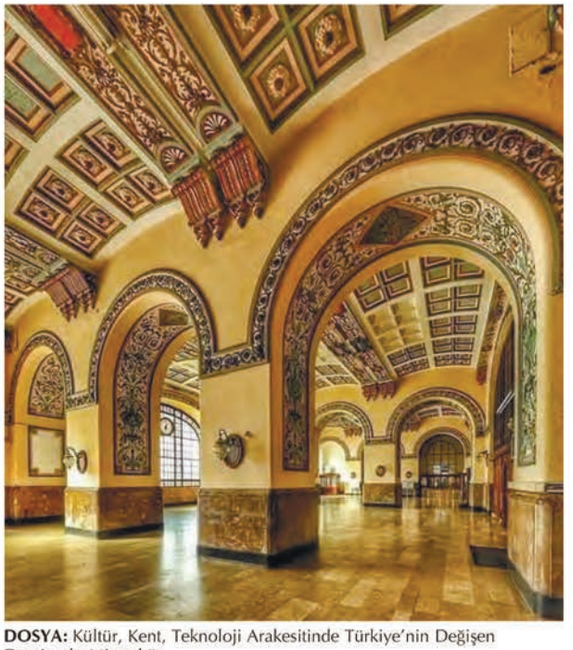
MİMARLIK **GÜNDEM**
8 **Çevre Politikaları İflas Ederken Yeşil Politikalar Nasıl Merkeze Gelecek?** / Ümit Şahin

ANMA
10 **Doruk Pamir: Hem Çocuk Hem Üstat** / Suha Özkan

GÜNCEL
11 • **İkizdere Direnişi: Toprak-Su-Bitki Dengesinin En Karmaşık Coğrafyası Doğu Karadeniz'de Bir "Yaşam Alanı Savunma Mücadelesi"** / Cihan Erdönmez
• **Mimarlığı Yazına Dökmek: "Sessiz Dev" Doğan Kuban** / Nur Akın

ETKİNLİK
19 • **Türkiye Mimarlığının "Sessiz ve Üretken" Aktörü: Nişan Yaubyan** / Serhat Ulubay
• **Türkiye'de Kentsel Form Araştırmalarına Çok Yönlü Bir Bakış: III. Kentsel Morfoloji Sempozyumu** / Ebru Şevik, Gökhan Okumuş, H. Eren Efeoğlu, Neris Parlak Temizel
• **Türkiye ve Almanya'dan Ortak Bir Seçkiyle Tarihten Günümüze Mimarlık Pratiğinden Kadınlar** / İrem Küreğibüyük

TEHDİT ALTINDAKİ KÜLTÜR MİRASI
30 **Koru(ya)mamanın Hikayesi: Tao-Klarceti Bölgesinde Yer Alan Manastır Kiliseleri** / Mustafa Tahir Ocak



DOSYA: Kültür, Kent, Teknoloji Arakesitinde Türkiye'nin Değişen Demiryolu Mimarlığı



GÜNCEL: İkizdere Direnişi: Toprak-Su-Bitki Dengesinin En Karmaşık Coğrafyası Doğu Karadeniz'de Bir "Yaşam Alanı Savunma Mücadelesi"

DOSYA: KÜLTÜR, KENT, TEKNOLOJİ ARAKESİTİNDE TÜRKİYE'NİN DEĞİŞEN DEMİRYOLU MİMARLIĞI
31 • **Kent ve Mimarlık Tarih Yazımı için Demiryollarımızın Kısa Politik Tarihi** / Neşe Gurallar
• **Demiryolu Mirası: Arşiv ve İstasyonların İzleri** / Şule Feza Sezginalp, Pınar Sezginalp
• **Toplumsal Yaşamdaki İzlerinden Hareketle Kültür Mirası Olarak Demiryollarının Korunması** / Yonca Kösebay Erkan
• **Haydarpaşa Garı ve Dayanışma Süreci** / Eyüp Muhcu
• **Çok Merkezli Yeni Dünya ve Kentsel Ağın Düğüm Noktaları: Yüksek Hızlı Demiryolu Sistemi ve Yüksek Hızlı Tren İstasyonları** / Zehra Zeren

YARIŞMALAR
57 **25 Aralık Gaziantep'in Kurtuluşunun 100. Yıl Anıtı ve Çevre Düzenlemesi Ulusal Proje Yarışması**

MİMARLIK ELEŞTİRİSİ
60 **'Sıradan' Bir Yapı: Lapseki Hükümet Konağı** / Arbil Örtkünç, Savaş Ekinci

MİMARLIK-DEMOKRASİ-KATILIM
66 **Meslek Odaları Bakışıyla Katılımcı Süreçlerde "Yan Yana ve Ortak Adımlar"**
• **Kentsel Çevrenin Oluşumunda Katılım, Katılımcılık ve Mimarlar** / Arif Şentek
• **"Toplum Hizmetinde" Katılımcılık Modelleri Üzerine Düşünceler** / Yavuz Önen

YAYIN DEĞERLENDİRME
72 *Mimar Nejat Ersin* / M. Haluk Zelef

77 **YAYINLAR**

TEMA[S]
80 **Yere Özgü Hareketi Yaşa(t)mak** / G. Doruk Atay

Türkiye Mimarlığının "Sessiz ve Üretken" Aktörü: Nişan Yaubyan

Serhat Ulubay

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri'nin 2020-2022 dönemi Sinan Ödüllü Mimarlar Programı, Mimar Sinan Büyük Ödülü sahibi Nişan Yaubyan için düzenlendi. 20 Mayıs 2021 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleşen etkinliği kaleme alan yazar, Yaubyan mimarlığının Türkiye modern mimarlık serüvenindeki yerine odaklanan panelden kesitler aktarıyor. Panelin YouTube kaydına ise https://bit.ly/2U9dXS4 adresinden ulaşılabilir.

Yetmiş yıla yaklaşan mimarlık pratiğini farklı kanallar aracılığıyla besleyen Yaubyan, sadece Türkiye mimarlığının değil, uluslararası çapta modernist düşüncenin önemli figürlerine temas etmiş, onlardan öğrenmiş, sorgulamış, içselleştirmiş ve kendi modernist öğretisini ortaya koymuş bir şahsiyet. Belki de Yaubyan'ı en özelllikli kılan da bu. Olayların tüm canlılığıyla yaşandığı zaman dilimleri, Yaubyan'ın uzaktan izlediği değil, bizzat içerisinde yer aldığı hatta aktörü olduğu sahneler olmuştur. İTÜ Mimarlık Fakültesi'nin kurulduğu yıllarda Taşkışla'nın ilk öğrencilerinden olan, Emin Onat ve Paul Bonatz gibi ekollerin eğitim tedrisatından geçen, Sakarya Hükümet Konağı Yarışması ile ülkenin henüz tanışmadığı bir yapım sistemini ve mimarlık düşüncesini uygulamaya koyan, eğitim hayatında bulamadığı "yeni çağın mimarlığının" izini sürmek için Amerika'ya giden, Saarinen ve Yamasaki'nin ofislerinde ve şantiyelerinde bu heyecanın arayışında olan, Mies van der Rohe'nin detaylarında bu "yeni mimarlığın" izlerini arayan, Türkiye'de yarışmalar aracılığıyla heyecanını derinleştiren bir mimar. Yaubyan'ı derinlikli kılan, değişimin yaşandığı tüm bu olaylara şahitlik etmesi ve mimarlık düşüncesini buradan edindikleriyle beslemesi olsa gerek. (**Resim 1, 2)**

Yaubyan mimarlığının bu çok katmanlı yapısını sorgulamak ve keşfetmek amacıyla düzenlenen panel, Yaubyan'ın yaşantısına temas etmiş kişilerin, onun kişiliğine, düşünce yapısına, mimarlık pratiğine ışık tutmak ve gelecek kuşaklara aktarmak için bulunmaz bir fırsat sunmuştur. Ayşen Ciravoğlu'nun moderatörlüğünde gerçekleşen etkinliğin açılış konuşmasını yapan ve aynı zamanda Yaubyan'a bu ödülü layık gören seçici kurul üyelerinden biri olan T. Elvan Altan, modern mimarlığın bu sessiz ve üretken temsilcini, "sessiz bırakılmış mimarlardan biri" olarak tanımlayarak, konuşmasına ilginç ve bir o kadar da düşündürücü bir vurguyla başlamıştır. Yaubyan mimarlığının yeterince bilinmiyor oluşunun, Cumhuriyet dönemi mimarlığının çok kültürlü ve çok boyutlu tarihinin, kapsamlı bir araştırmaya ihtiyaç duyduğunun bir göstergesi olduğunu ifade eden Altan,



2. Pandemi koşulları dolayısıyla etkinlik çevrimiçi olarak gerçekleştirildi





1. Panel afişi ve programı

Serhat Ulubay
Arş. Gör., YTÜ
Mimarlık Bölümü



Kaynak: https://twitter.com/mimarliktarihi_/status/1062297890574528512 [Erişim: 20.05.2021]

3. Nişan Yaubyan'ın da içerisinde bulunduğu 1953 yılı İTÜ Mimarlık mezunları

Yaubyan gibi araştırılmayı bekleyen birçok değerli mimarın varlığına vurgu yapmıştır.

Altan'dan sonra ikinci açılış konuşmasını Mimarlar Odası Genel Başkanı Deniz İncedayı gerçekleştirmiştir. İncedayı, mimarlık tarihimizi belgelemek, gelecek kuşaklara aktarmak açısından etkinliğin önemine vurgu yaparak başladığı konuşmasında, Yaubyan'ın mimarlığı bir meslek olarak değil, bir yaşam biçimi olarak benimsemesinin çok önemli olduğunu dile getirmiştir. İncedayı'nın Yaubyan hakkında vurguladığı en dikkat çekici detay ise, mimarlık kadar Kadıköy'le veya yerle kurduğu derinlikli ilişkidir. Amerika yılları hariç, bir asra yaklaşan ömrünün neredeyse tamamını Kadıköy'de geçiren ve geçirmeye devam eden Yaubyan, Kadıköy'e kök salmış bir çınar gibi, yerin öğretilerini, mimarlığının temel taşlarından biri haline getirmiştir.

Açılış konuşmalarının ardından panelistlerin konuşmalarına geçilmiştir. "Yaubyan Mimarlığını Anlamak" başlıklı birinci oturumda ilk söz, Yaubyan'ın mimarlık yaşantısının neredeyse tamamına şahitlik eden Yaşar Marulyalı'ya verilmiştir. Mimarlık eğitimine beraber başlamış, öğrencilik yıllarından itibaren mimarlığın ne olduğunu beraber sorgulamışlardır. Marulyalı, Yaubyan'ın öğrencilik yıllarını, bir başka deyişle Taşkışla zamanlarını katılımcılarla paylaşmıştır. Bu paylaşım, genç Cumhuriyetin mimarlık eğitimi pratiği üzerine düşünmek açısından da oldukça değerli bir konuşmadır. İnşaat fakültesinden ayrılan ve bağımsız bir şube olarak olarak mimarlık eğitimine başlayan üniversitede, Yaubyan'ın da içerisinde bulunduğu kuşak, sadece İTÜ'nün değil, ülke mimarlık eğitiminin de kuruluş evrelerine şahitlik etmiştir. Nitekim bu eğitimin temel kurucuları Emin Onat ve Paul Bonatz bir yandan mimarlık eğitimi verirlerken, bir yandan da Taşkışla'nın bir eğitim yapısına evrilmesini gerçekleştirmektelerdir. Yaubyan ve arkadaşları daha öğrencilik yıllarının başında, bu tarihî anın şahitleri olmuşlardır. Bonatz'la yaşadıkları bir anıyı Marulyalı şöyle aktarmaktadır: "Taşkışla'ya girdiğimizde inşaat devam ediyordu ve ustalar taş yontuyorlardı. Bonatz projelerimizi yorumlarken, bu taş ustalarının yontma sesleri bir müzik doğurmuştu. Bonatz durup dinlemeye başladı, hepimiz durup dinlemeye başladık. Ve sonra dönüp dedi ki, işte mimarlıkta böyle güzel bir müzik vardır." Yaubyan'ın malzeme hassasiyetinde, en ince detayları dahi büyük bir dikkat ve titizlikle çözme çabasında, detaydan bütüne yapıyı bir harmoni içerisinde ele almasında, Taşkışla günlerinin katkısı olduğu muhakkaktır.

Marulyalı'dan sonra söz alan ve Taşkışla'da mimarlık eğitimine başlayan ekibin içerisinde yer alan Enis Kortan, Yaubyan'ın Amerika yıllarından ve bu yılların Yaubyan mimarlığına olan etkilerinden bahsetmiştir. Kortan'a göre, Taşkışla'da nitelikli bir eğitim almalarına rağmen, modern mimarlığın yeni teorileri ve eserleri henüz Türkiye'de mimarlık eğitiminde yer almamaktadır. Tıpkı kendisi gibi Yaubyan da mezun olduktan sonra bu eksikliği tamamlamak üzere Amerika'ya, "yeni dünyanın ve çağın gerektirdiği mimarlığın" izini sürmeye gitmiştir. Amerika yılları Yaubyan için modern mimarlığın arayışında olduğu ikinci bir okul olmuştur. Saarinen ve Yamasaki'nin ofislerinde çalışan Yaubyan, Amerika'da kaldığı zaman diliminde hem yaptığı gezilerle görgüsünü artırmış hem de çalıştığı ofislerde mimarlık bilgisini ve düşüncesini netleştirmiştir. Amerika yılları, kendisini çok etkileyen Mies van der Rohe'nin yapıları ile karşılaşma, yüzleşme, onlarla sohbet etme ve en ince ayrıntısına kadar hissetme imkanı verdiği düşünsel bir süreç olmuştur. Kortan, Yaubyan'ın Seagram yapısının önünde durup ona selam verdiği, onun sembolizmine hayranlığını sergilediği bir fotoğrafın varlığından söz ederek, modern mimarlığa karşı coşkusunu dile getirmiştir. Yeni çağın ve modern mimarlığın merkezine yaptığı bu derin incelemeler sonrasında Yaubyan çok sevdiği yer(leşim)ine, Kadıköy'e geri dönmüştür. İçselleştirdiği tüm bu deneyimler, kendi süzgecinden geçerek, Yaubyan mimarlığı olarak yarışmalar ve yapılar yoluyla hayat bulacaktır. (**Resim 3**)

Birinci oturumun üçüncü konuşmacı olan Cafer Bozkurt, Nişan Yaubyan'ın ofis pratiğine ilişkin deneyimlerini paylaşmıştır. Yaubyan'ın Türkiye'de aldığı eğitim ve Amerika'da kazandığı deneyim ve görgü sayesinde uzun yıllar nitelikli işler ürettiğini vurgulayan Bozkurt, Yaubyan'ın usta-çırak niteliğinde bir deneyimle mesleki pratiğini geliştirdiğine vurgu yapmıştır. Henüz öğrenci olduğu yıllarda, Yaubyan'ın Moda'da inşa ettiği apartmanlar aracılığıyla kendisini tanımaya başladığını ifade eden Bozkurt, en ince detaylara kadar bir düşüncenin ürünü olduğu apaçık kendi gösteren Yaubyan işlerinden oldukça etkilendiğini dile getirmiştir. Sünbül Apartmanı'nın, Sakarya Hükümet Konağı'nın, Okmeydanı Hastanesi'nin inşa edildiği dönemin kısıtlı imkanlarına rağmen, çağın çok ilerisinde yapılar olduğuna dikkat çekmiş, Yaubyan'ın modern mimarlık düşüncesinin, Türkiye modern mimarlık mecrasına yeni bir kanal açtığını vurgulamıştır. Bozkurt'a göre Yaubyan mimarlığında sadelik, detay birliği, estetik ve mükemmelik ön plandadır.

Birinci oturumun son konuşmacısı, doktora çalışmaları kapsamında, Yaubyan'la yaptığı söyleşileri de içeren sunuşuyla Aslıhan Günhan olmuştur. Günhan, Yaubyan'la yaptığı röportajda, kendisine ilk olarak 19. yüzyıl İstanbul'una nitelikli yapılarla kimlik kazandıran Ermeni mimarları inceleyip incelemediği sorusunu yöneltmiştir. Yaubyan'ın Günhan'a verdiği "hayır, ben modernistim" cevabı, kendisi için başka bir sorunun kapısını aralamıştır. "Mimari Detayın Politikası" başlıklı sunuşunda Günhan, 1955 yılında kazanılan Sakarya Hükümet Konağı yarışmasıyla, Türkiye'de gerçekleşen ilk giydirme cephe uygulamasını, modernist eğilimin malzeme üzerinden simgesel bir göstergesi olarak yorumlamaktadır. Yaubyan'ın ilham kaynağı Rohe'nin Seagram yapısının yerel bir uygulaması olarak yerli-oralı bir usta tarafından yapılan, Seagram'ın bronz dikey elemanları yerine metal profiller kullanılarak üretilen bu cephe ile ortaya çıkan, sadece yapısal bir eleman değil, simgesel bir imgenin kendisidir. Yaubyan mimarlığının köşe taşı eserlerinden biri olan Sakarya Hükümet Konağı ile modernist bir yapısal uygulama, Türkiye mimarlığının hafızasında yer edinmiştir.[1] (**Resim 4**)

Günhan'ın konuşmasının ardından birinci oturum tamamlanmış, "Yaubyan Mimarlığının Türkiye Mimarlığındaki Yeri" başlıklı ikinci oturuma geçilmiştir. İkinci oturumun ilk konuşmacısı olan Zafer Akay, Yaubyan mimarlığının ilk yirmi yıllık (1955-1975) serüvenine odaklanmıştır. Yarışmaların yoğunlukta olduğu bu süreçte Yaubyan, Enis Kortan, Harintyun Vaporcuyan, Avyerinos Andonyadis, Bedros Küçük, Osep Sarafyan, Güntekin Aydoğan gibi isimlerle birlikte projeler üretmiştir. Bu çalışmaların içerisinde belediye ve hükümet binaları, hastaneler, dinî yapılar, eğitim yapıları, spor tesisleri, öğrenci yurtları gibi çeşitli kamu yapılarının yanı sıra, çoğunluğu Kadıköy Moda Caddesi'nde olmak üzere apartman yapılarının da bu dönemde başladığı görülmektedir. Yaubyan mimarlığının başlangıcını teşkil eden tüm bu üretimleri dönemsel bir sıralama ile ele alan Akay, bu üretimlerin, dönemin mimarlık mecmualarında yer alma biçimlerini irdeleyerek sunuşu gerçekleştirmiştir.[2]

Akay'dan sonra söz alan Evin Eriş, Yaubyan arşivi ile yüzleşme hikayesini konuşmasının merkezine taşı-

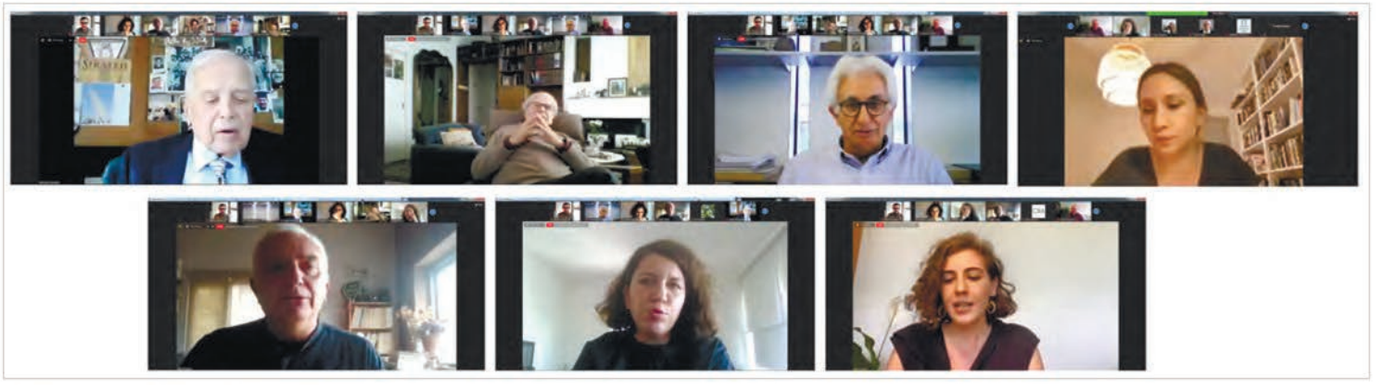


Kaynak: Nişan Yaubyan arşivi

4. Sakarya Hükümet Konağı

mıştır. Arman Güran'ın davetiyle, mimarlık eğitimine temas eden Yaubyan, ustalık döneminde deneyimlerini öğrencilerle paylaşma imkanı bulmuştur. Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde uzun yıllar eğitim veren Yaubyan ve arkadaşları, mesleki heyecanlarını, mimar adaylarına aktarmışlardır. Yaubyan'ın önce öğrencisi, sonra asistanı olduğunu dile getiren Eriş, kendisi hakkında bir çalışma niyetiyle başladığı araştırmanın, Nişan Hoca'yı tanıdıkça onun daha derin ve katmanlı bir çalışmanın öznesi olabileceği fikrine vardığını dile getirmiştir. Fiziksel arşivinden ziyade, kendisi ile yapılan söyleşilerin bir sözlü tarih ve kayda alınması elzem bir mimarlık mirası olduğunu belirten Eriş, Yaubyan'la geçirdiği uzun yıllar ve söyleşiler sonucunda, Yaubyan mimarlığının belli kategoriler çerçevesinde incelenmesi gerekliliğini açıklayarak konuşmasını tamamlamıştır.[3]

Etkinliğin son konuşmacısı İren Bıçakçı, Yaubyan'la ilgili kişisel notlarını, çalışmadan dostluğa evrilen ve onun kişiliğine dair önemli ipucularını barındıran anekdotlarını, mimarlıktan ziyade Yaubyan'ın hayata ilişkin bakışını ve karakterini özetleyen bir anlatıyı ortaya koymuştur. Bir belgesel[4] çekimi aracılığıyla Yaubyan'ı tanıma fırsatı bulduğunu ifade eden Bıçakçı, Yaubyan arşivini ortaya çıkarmak uğraşında olduklarını aktararak Türkiye modern mimarlığına bir pencere açılacağının müjdesini paylaşmıştır. Bıçakçı'nın, Yaubyan'ın arşiv çalışmalarında rastladığı ve katılımcılarla paylaştığı bir anekdot, Yaubyan'ın mimar-kullanıcı-işveren arasında kurduğu bağı ve ilişkiyi kavramak açısından oldukça enteresandır: "Yaptığı bir yapının kullanıcılarının hepsinin imzaladığı, yapıda çok mutlu olduklarını ve Nişan Yaubyan'a teşekkürlerini dile getirdikleri bir mektup var". Özellikle Eriş ve Bıçakçı'nın, Yaubyan'ın arşiv çalışmaları için kendisi ile bir araya geldikleri, ama artık bir çekirdek aile oldukları söylemleri, Yaubyan'ın tıpkı Taşkışla'daki dostlukları gibi, genç kuşaklarla da kurduğu sıcak ilişkilerini ve kuşakları aşan kişiliğini yansıtması açısından oldukça önemlidir. (**Resim 5**)



5. Panelistlerin konuşmalarından estantaneler



6. Son söz Nişan Yaubyan'da

Ve son söz Nişan Yaubyan'ın. Hayal dahi edemeyeceğini belirttiği bu ödülü, kendisini layık gören herkese teşekkürlerini sunarak sözlerine başlayan Yaubyan, "söyleyebileceğim en kısa şey mimarlığı çok sevdiğimdir" diyerek, mimarlığın tüm hayatı olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Ortaokul yıllarında rahatsızlığından dolayı bir süre okula gidemediğini, bu zaman dilimini dünya klasiklerini okuyarak ve klasik bina fotoğraflarını karşısına alıp onları çizerek geçirdiğini belirten Yaubyan, mimar olma isteğinin bu dönemde şekillendiğini belirtmiştir. Üniversite yılları, Amerika'da karşılaştıkları, hayatına temas eden herkes ve her şeyin parçalar halinde bir araya gelerek Yaubyan'ı meydana getirdiğini sözlerine eklemiştir. Bir iş için hiçbir zaman pazarlık yapmadığını, hiç bir işi büyük veya küçük olarak tanımlamadığını belirten Yaubyan'a göre mühim olan işin yapılması ve mimarlığın vücut bulmasıdır. (**Resim 6**)

Türkiye mimarlığının köşe taşı mimarlarından Nişan Yaubyan ile ilgili etkinliğin kuşkusuz en büyük eksikliği, pandemi koşulları sebebiyle fiziksel bir serginin düzenlenememiş olmasıdır. İlerleyen zamanlarda, daha sağlıklı günlerde böyle bir etkinliğinin planlanıyor olması tek tesellimiz. Yaubyan mimarlığının derinlikli ve çok katmanlı yapısının yeni çalışmalara gebe olduğu hissiyatı ile etkinlik sona ermiştir. ❖

NOTLAR

1. Yaubyan mimarlığının köşe taşı yapılarından olan Sakarya Hükümet Konağı hakkında detaylı bilgi için Nilay Özkan'ın, 2020 yılında T. Elvan Altan danışmanlığında tamamladığı "Sakarya Government House and the Transformation of the City Center During the Second Half of the 20th Century" başlıklı yüksek lisans tezi incelenebilir: https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12625406/index.pdf [Erişim: 15.06.2021]

2. Yaubyan'ın işlerinin detaylı analizi için *Mimarist* dergisinin 70. sayısında (Kış 2021) yer alan "Profil: Nişan Yaubyan" çalışması incelenebilir: http://www.mimarist.org/mimar-ist-sayi-70-kis-20201/ [Erişim: 15.06.2021]

3. Eriş'in bu sınıflandırması ve Yaubyan'ın eserleri hakkında detaylı bilgi için *Yapı* dergisinin 461. sayısında yayınlanan "Mesleğe Tutkun Bir Mimar: Nişan Yaubyan" başlıklı makalesi için, bkz: https://yapidergisi.com/meslege-tutkun-bir-mimar-nisan-yaubyan/ [Erişim: 15.06.2021]

4. Yaubyan'ı ve mimarlığını konu edinen "Mimarlığa Doymayan Adam: Nişan Yaubyan" belgeseli için: https://www.youtube.com/watch?v=KPPmRcL7Jvc